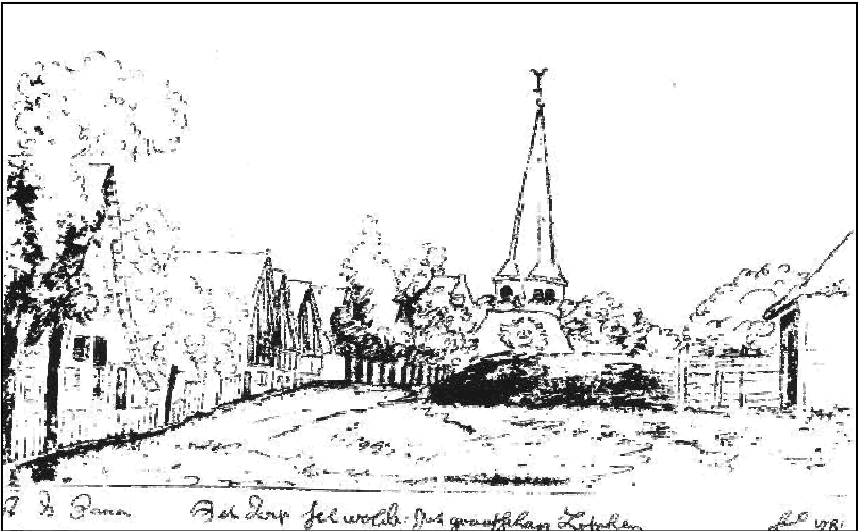

Bulletin heemkundige vereniging *Old Sillevold*

Jaargang 17 — Najaar 2014

Heemkundige vereniging *Old Sillevold*

Op de voorzijde:

Boven: de inmiddels verdwenen iep bij de Protestantse kerk, toen nog voorzien van twee zware uitlopers met een zwaar bladerdak.

Onder: de berceau van Old Sillevold op de R.K. Begraafplaats, met op de voorgrond het restant van de beuk van circa 1895.

Inhoud:

Voorwoord	4
De bibliotheek Anny Raben	10
Trine Vonderhorst in de problemen Karel Migchelbrink	12
Huis en Heerlijkheid Lichtenberg zijn niet meer... Bernard Dorrestijn	21
De dubbele binnenbuitenbanden (1944) Theo Steverink	36
Mien Achterhoek Theo Steverink	37
Activiteitenkalender 2014-2015	38

Bulletin is een uitgave van de Heemkundige vereniging *Old Sillevold* en verschijnt tweemaal per jaar.

Jaargang 17 - Najaar 2014

Redactieadres:

André Tangelder
Prins Willem Alexanderstr. 5
7064 GH Silvolde
tel. 0315-32 75 90
Email:
info@oldsillevold.nl

Internet:

<http://www.oldsillevold.nl>

Samenstelling en vormgeving:

Willie Dieker

© 2014

Heemkundige vereniging
Old Sillevold

Overname van bijdragen is toegestaan na toestemming van de redactie met bronvermelding.

De inhoud van de opgenomen artikelen valt onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.

Losse nummers € 3,50 per stuk

ISSN 1569-1365

Voorwoord

De zomeractiviteit 2014 betrof ons bezoek op dinsdag 17 juni aan het Landgoed Tandem te Westendorp en het zich aldaar bevindende centrum van de Wild Beheer Eenheid Wisch (WBE Wisch). Bij de start op de beukenlaan/zichtlaan wees Bernard Dorrestijn ons op de vele inscripties in/op de meer dan honderd jaar oude bomen, o.a. die van een Canadese soldaat, 1945.

De elfde beuk van de oprijlaan vanaf het Huis Tandem (oostelijke rij), met de inscriptie: W.H., CANADA, 1945.

En daarna wandelden we richting het Huis Tandem, dit onder het 'toezien oog', boven van de veranda - in steen - toekijkende stichter van het Huis en het Landgoed, Mr. Dirk Johannes Hendrikus van Eeden. Vervolgens verpoosden we - op de grens van het gazon en het boscomplex - een wijle rond de zich aldaar bevindende eeuwenoude stam van de meer dan dertig meter

hoge sequoia, waarschijnlijk ook een planting van Mr. van Eeden. Het volgende onderdeel betrof het bezoek aan het clubgebouw van de WBE Wisch. Hier werden we allerhartelijkst ontvangen door de voorzitter van de vereniging, de heer Ben Janssen te Halle. Bij zijn presentatie kwamen we onder de indruk van de zorg waarmee de wildbeheerders/jagers met de groene natuur en het wildbestand omgaan. Zij plaatsen b.v. de reflectoren in de wegbermen, met het gevolg dat op die wegen bijna geen wild meer aangereden wordt. Tot onze verbazing moesten we vernemen dat genoemde attributen vaak objecten van het dievengilde blijken te zijn... De voorzitter bedankte de heer Janssen voor zijn boeiend betoog, waarna we nog een uurtje onder het genot van een drankje en een hapje bijeen bleven.

In de tweede week van september diende de Open Monumentendag zich weer aan. Evenals vorig jaar vertegenwoordigde Ton van der Kemp ons in het organiserend comité. Op vrijdagmiddag 12 september ontving molenaar Gerard Kok al een groep achtsteklassers van De Plakkenberg in/op de Beltermans of Gerritsens Molen, en Bernard

Dorrestijn een dito groep in de oude Mauritiuskerk, thans Protestantse kerk. Beide gidsen vonden een aandachtig gehoor bij hun uitleg aan het jeugdige publiek.

De volgende dag verrichtte wethouder Peter van der Wardt in het Hofshuus te Varsseveld de meer officiële opening van de Open Monumentendag 2014 in de gemeente Oude IJsselstreek.

Het comité had voor deze dag zeer ruim aandacht gegeven aan het jaarthema 2014: Vervoer. Er reden historische treinen vice versa Varsseveld-Terborg en op het terrein van het voormalige Huis Schuilenburg verscheen met de regelmaat van de klok een groep huifkarpasagiers. Old Sillevold verzorgde voor de bemensing op de post Schuilenburg. Aan het eind van de middag maakten we de balans op: ruim 200 bezoekers en in totaal circa 25 boekjes 'Kamermeisje op Kasteel Schuilenburg' en 'De Schuilenburg in Woord en Beeld' aan de man/vrouw gebracht!

De Monumentenprijs 2014 viel dit jaar zeer terecht en verdiend ten deel aan de Restauratiecommissie van de H. Walburgiskerk te Netterden. Dit uit de 13e eeuw stammende godshuis kreeg in het midden van de 19e eeuw haar tegenwoordi-

ge vorm en aanzien van de bekende architect Pierre Cuypers. Intussen waren in het midden van de 20e eeuw vele sjabloonschilderingen onder gekalkt, maar na de recent uitgevoerde restauratie zijn deze weer in al hun schoonheid te bewonderen.

Aan het eind van middag overhandigde de voorzitter van het Monumentenplatform, mevr. Helma Tuentler, de aan de prijs verbonden Oorkonde aan de afgevaardigden van de Restauratiecommissie uit, waarna het Sint Walburgis Gilde een vaandelhulde bracht en Muziekvereniging Concordia een dosis vrolijke klanken over het dorp uitstrooide.

De Open Monumentendag Oude IJsselstreek 2014 heeft het monumentenbestand en -beleid en het cultuurhistorisch erfgoed in het algemeen, weer goed in de schijnwerper gezet, en mag daarom dan ook weer als zeer geslaagd aangemerkt worden..

We openen ons verenigingsseizoen 2014-2015 op maandag 20 oktober bij Grandcafé De Buurman met een soosavond. Deze avond stond in het teken van het leven en het werk van wijlen de heer Frans Winkels, geboren 7 april 1937 te

Ulft en overleden 30 maart 2014 te Tiel.

André Tangelder vertoonde de video van Theo van der Lee en Willy Wiendels: 'Een interview met dhr. Frans Winkels'. De heer Winkels voerde gedurende de laatste 20 jaar veel historisch onderzoek betreffende Silvolde en omgeving uit, waarvoor we hem veel dank verschuldigd zijn. In de video vertelt hij openhartig over zijn levensgang, en leren we hem nog weer een beetje beter kennen.

Na afloop vertelde Theo Tangelder nog het een ander over zijn contacten met Frans Winkels en dat hij onlangs in een aantal reizen naar Tiel, Frans' z'n onderzoek 'Project Silvolde' - een geschenk voor Old Sillevold - naar de Kroezenhoek mocht halen. Daar ligt het nu klaar voor wie er gebruik van wil maken!

Ook de Openbare Middag op zaterdag 22 november in het Schuttersgebouw van Willem Tell was weer een onverdeeld succes. Hier was het onze oud-plaatsgenoot, Dr. Jos Lankveld te Elst, die ons in zijn causerie 'Zuivelcoöperatie 'De Eendracht' te Silvolde en haar buurfabrieken: samenwerking, strijd en anekdotes', langs de vele facetten van het zuivelgebeuren van Silvolde

en omstreken in de voorbije eeuw, voerde!

Aan de Prins Bernhardstraat - vroeger ook wel Veldweg en/of Buurtweg genoemd - was decennialang de bakkerij van Frans ten Have gevestigd. De oudere Silvoldenaren weten het nog wel en de jongere worden er nog steeds aan herinnerd door de tekst op de westelijke muur van het pand, thans bewoond door de familie Durmaz. Als Old Sillevold kregen we toestemming van het echtpaar pogingen in het werk te stellen de tekst te restaureren, en we vonden onze plaatsgenoot en kunstschilder, de heer Willem Matse, bereid dit werkje uit te voeren.

Wel, in de maand september klaarde de heer Matse de klus, waardoor dit stukje Silvoldse geschiedenis weer voor tijden veilig gesteld is! Helemaal zonder subsidie!

Het is hier ook de plaats om te wijzen op de twee andere kunstwerken die we aan de heer Matse te danken hebben, namelijk dat vrolijke paard op de muur van het Pand Harmelink, Ulftseweg 46, en de grote wijzerplaat met de tekst: 'Niet de Tijd, maar Wij gaan voorbij!' op het pand van Fietsenmaker Jansen, Ulftseweg 13. Zomaar in ons eigen

Schilder Willem Matse in actie.

Silvolde een tekst met een zeer filosofische inslag... Enerzijds is de tijd als begrip een constante, maar anderzijds vliegt ze ons door de vingers...

Als redactie lag het al enige tijd in onze bedoeling om - in het verlengde van onze zomeractiviteit van 2010, n.l. de bomenexcursie - aandacht te geven aan het Silvolde bestand van monumentale bomen. Echter, daar was - ergo - nog steeds niets van gekomen. Maar dit jaar werden we door de natuur zelf met de neus op de feiten gedrukt. We hebben dit jaar namelijk twee monumentale bomen moeten afstaan. Onze zomeractiviteit 2010 waren we nog bij de iep bij De Sprank en de Protestantse kerk gestart, maar in de nacht van Hemelvaartsdag (29 mei) van dit jaar verloor ze één van haar machtige uitlopers.

Ben Vriezen schreef ons in 2010: 'De iep of *Ulmus glabra* heeft een korte hoofdstam met forse gebogen takken, een enigszins gladde stam, en zelden wortelopslag. Er zijn circa 45 soorten; o.a.: de Gladde iep, de Ruwe iep en de Bergiep, welke oppervlakkig beschouwd heel veel op elkaar lijken. In ons geval gaat het om een Ruwe iep of om een Bergiep'.

Mevr. Wil Paulus van het I.V.N. schreef ons: 'De boom zal circa 1880 geplant zijn. De Iep (*Ulmus*) (ook bekend als *Olm*) heeft veernervige bladeren met een gezaagde bladrand. Ze lijken soms op de bladeren van de haagbeuk (*Carpinus betulus*). Iepenbladeren hebben echter in tegenstelling tot die van de haagbeuk een ongelijke bladvoet. De bloemen bloeien eerder dan dat de bladeren verschijnen. Iepen groeien bij voorkeur op tamelijk voedselrijke, vochthoudende en kalkrijke grond.

De iep is gevoelig voor de iepenziekte. Deze verwelkingsziekte wordt veroorzaakt door een schimmel en wordt overgebracht door de iepenspinkever, die de genoemde schimmel bij zich draagt. De schimmel groeit in de houtvaten van iepen, waardoor deze verstopt raken. Hierdoor verwelken de bladeren en

sterft de boom. Van de zeer uitgebreide iepenbestanden is tussen de jaren 1919 en 2000 zeker negentig procent door de iepenziekte verdwenen!

In de oksel van de drie takken was inderdaad schimmelvorming opgetreden; misschien de oorzaak van het afbreken van genoemde tak. De boom was kennelijk niet meer betrouwbaar en is vervolgens dan ook helemaal weggehaald. Einde bijzondere Silvoldse iep! Maar gelukkig hebben we nog een paar mooie foto's!

'Of de duvel der met spölt', deze zomer verloor ook de rode beuk vooraan op de R.K. Begraafplaats aan de Prins Bernhardstraat, een hele zware tak. En onder die tak bevond zich nu juist onze berceau met in de in bescherming genomen grafmonumenten. Gelukkig waren de berceau en de kerkhofmuur zo stabiel dat ze de zware vracht op konden vangen, waardoor deze en de grafornameuten vrijwel onbeschadigd bleven!

De beuk stamde waarschijnlijk uit de tijd van de aanleg van de begraafplaats, circa 1895, maar onderging noodzakelijkerwijs onlangs hetzelfde lot als de iep bij de Protestantse kerk.

Zoals bekend zijn we als bestuur bezig met het inventariseren en beschrijven van onze fotoverzameling. Het meest tijdrovende daarbij is het verzamelen van de namen van al de op de foto's voorkomende personen. We hebben nu het plan opgevat om op de achteromslag van elke uitgave van het Bulletin een foto te plaatsen, met het verzoek aan onze leden en lezers ons de namen van de afgebeelde personen door te geven. We plaatsen die foto ook op de website van Old Sillevold. Deze keer een foto van medewerkers van de zuivelfabriek. We hopen op uw aller medewerking. S.v.p. reactie sturen naar de dhr. W.Dieker, Fazantplein 12, 7064 EG Silvolde, of wdieker@hetnet.nl

Tot slot willen we onze leden en lezers nog wijzen op de historische boekenmarkt.

Bij de uitgeverij Fagus te IJzerlo verscheen 'Ondankbare grond. Een Boerenepos' van Leo en Theo Salemink. In sumiere vorm beschrijven de broers hierin het leven van hun voorouders vanaf ongeveer 1600 op de hoeve Groot Salemink te Sinderen en vervolgens op de

boerderijen Grote Nottel aan de Ulftseweg, Kempen (Grote Pothof) aan de Kapelweg en Lubbers aan de Rabelingstraat te Silvolde. Vooral de geschiedenis van het katholieke volksdeel gedurende de afgelopen vier eeuwen, krijgt de volle aandacht. Derhalve een zeer waardevol boek. Prijs € 19,90.

Ook kwamen onlangs nog uit het 'Jaarboek Achterhoek en Liemers 2015' en de 'Kunstkalender Silvolde Kunst en Cultuur. Sprookjes en volksverhalen', met o.a. bijdragen van Old Sillevold.

We vragen op deze plaats ook nog even aandacht voor twee andere boeken die in sterke mate over het boerenleven handelen.

Dat is in de eerste plaats het door Eva Vriend geschreven en dit jaar uitgekomen 'Het Nieuwe Land. Het verhaal van de polder die perfect moest zijn.'

Zoals de titel al doet vermoeden, gaat dit boek over de Zuiderzee-, IJsselmeer- of Flevopolders. Dat is in oorsprong vooral een sterk met het boerenbestaan verbonden verhaal. Eva Vriend beschrijft met name het strenge uitgiftebeleid van de overheid inzake de toewijzing van de boerderijen. Er waren steeds wel tienmaal zoveel gegadigden voor een boerderij dan er uit-

gegeven konden worden; dus het was altijd weer: één op de tien had geluk en negen niet!

Per abuis hebben we er in 2010 helemaal geen aandacht aan besteed, maar in dat jaar presenteerde onze oud-dorpsgenoot Theo Steverink, geboren 1 mei 1925, zijn levensherinneringen in boekvorm: 'Leven en werken op de bodem van de Zuiderzee.'

Theo Steverink van de boerderij Nelles in de Kroezenhoek trok in 1950 als grondwerker/pionier naar de Noord Oost Polder en na vele jaren mocht hij er ook boer worden. Het mooie van het boek van Theo Steverink is dat het precies aansluit bij de beschrijving van Eva Vriend in haar boek.

Het eerste deel van zijn boek handelt over het leven op de boerderij Nelles in de Kroezenhoek, met name de oorlogsjaren en de eerste tijd er na.

Allemaal heel boeiend; zie zijn liedje en gedicht achter in dit Bulletin! We bevelen zijn boek van harte bij onze leden en lezers aan; het kost maar € 16,50, en de schrijver bezorgt het zelf bij de lezer thuis! Telefoonnummer Theo Steverink: 0527-651309.

Bestuur en redactie.

De bibliotheek

Anny Raben

In de tied, toen ik nog op de Claraschool zat, ging ik op vri-jdag-aovend altied naor de bibliotheek. D'r was toen nog gin Achterhoekse Poort, maor een parochie-uutleen. Dat gebeuren toen in de Jongesschool. Ria de Grood hielp mien altied.

Ons vader vond één boek genóg. Maor ik had dat boek zo uut. Dan lei ik het een dag of wat weg en daornao laezen ik het nog een keer. Mooie herinneringen he'k hieran. Buukskes van Mariska de circus-prinses met al heur belaevenissen he'k verslonden. Alleen op de wereld, Arendsoog, Dik Trom en gaao zo maor deur. Ik heb ze allemaol gehad en gelaezen met soms natte eugskes.

Toen brak d'r een tied an, da'k andere buuk gebruiken, n.l. studie-buuk. Ik ging naor de Mulo, toen nog baoven in de Jongesschool. En zo studeren i-j maor deur, want ik wol graag juffrouw worden. Kwam nao de Mulo in Arem op de Kweekschool terecht. Daor he'k ook nog het een en ander belaeft. Maor daor een andere keer wat meer van.

Nao mien opleiding, ik warken al

lang op school in 's-Heerenbarg, kwam ik toch weer met de bibliotheek in anraking. Leo Wolters vroeg mien, of ik wol helpen bi-j de uutleen. Dat lek mien wel wat. En zo is het gekommem, da'k vólle jaoren, samen met Leo en Harrie Veendrich de uutleen gedaon heb. Nog weer later kwam Els van Jens Tangelder d'r ook bi'j. Ze heit trouwens nów al heel lang Els Kraan.

Wi'j waren toen gehuusvest in het olde Patronaatsgebouw, het was wel een bet-jen behelpen, maor het ging.

Daornao kwammen wi-j wat rianter te zitten, n.l. in het achterste gedeelte van 't huus van kapper Sluyter an de Prins Bernhardstraot. Wi-j hadden daor de beschikking aover twee vertrekken en rekken vol met prachtige buuk. Alles mooi op volgorde en verdeeld in: streng veurbeholden lectuur, lectuur veur volwassenen, lectuur veur allen, lectuur veur de riepere jeugd en dan

nog lectuur veur de jeugd natuurlijk. Dat was ook weer ingedeeld in: lectuur van 6 tut 9 jaor, van 9 tut 12 en van 12 tut 15 jaor.

De bibliotheek was altied los op woensdagaovend van zeuven tut acht uur en op zondag van nao de Hoogmis tut half een.

Toen hadden wi-j natuurlijk nog gin computer of iets dergelijks.

Wi-j hadden een kaartsysteem op alfabet en genummerd. Völ van die nummers ken ik nog uut de kop. Zo had Liza van de bakker kaart nummer 5. As ik naor de bibliotheek ging nam ik heur tas met buuk met en naoderhand bracht ik eur ni-j laesvoer met. Liza was gek op de buuk van Courths Mahler (in de catalogus nr. 3838). Maor ze hiel d'r wel bi-j- uut: gin buuk aover ongelukkige huwelijken en onechte kinder.

De wat 'riepere' jeugd, veural de meisjes, vroegen altied laeswerk van Lenie Saris. Daor zwijmelen ze dan helemaol in weg. Daor kwam ook altied een meiske, die gaf an, dat ze gin 'ik-boek' wol. Het mös niet beginnen met ik. Een zekere Wim kwam ook vaak. Zien kaartnummer kon hi-j schienbaor niet goed onthollen, want hi-j zei steevas: de kaart van mien zuster.

A'j te laat waren met het op tied

inleveren, dan vroegen wi-j een kleine boete van 10 tut 25 cent.

'k Heb al die jaoren völ plezier gehad en gelachen. Een mevrouwtje kwam ook altied lectuur halen veur eur man. Ze zei dan: 'Graag gepaste lectuur voor mijn duifje.'

Ens in het jaor gingen wi-j met z'n vieren naor Oosterhout bi-j Breda.

Daor wonen een man den buuk opkoch en ze zelf opknappen veur de verkoop. Hi-j was daor niet erg duur met en dat paste ons wel.

Wi-j mieken daor altied een gezellige dag van, as wi-j richting het Brabantse land gingen. Op een zekeren zaoterdag waren wi-j weer een keer in Oosterhout. Dat vertek, waor wi-j de lectuur altied kunnen bekijken en keuren, bevond zich op een baovenverdieping. Daor was ook een soort balkunneken met een los raam. Harrie had zich daor mooi in het zunneken gezet. En wat gebeurt d'r? Harrie was nao verloop van tied mooi in slaop gesökkeld en dreumen van mooie buuk.

Zo zunt t'r nog zo völ herinneringen. Het was een mooie tied daor bi-j den uutleen. In een stil ogenblik mijmer ik nog welles aover den tied, den gezellig en gemutelek was. Een soort heimwee?? Heimwee is toch een betjen terug zien, naor wat vrogger is gewes!

Trine Vonderhorst in de problemen.

Karel Migchelbrink, Arnhem

Van december 1674 tot juni 1675 werd voor het gericht van de heerlijkheid Wisch een proces gevoerd tegen vier leden van het gezin Vonderhorst, op de boerderij Vonderhorst te Kroezenhoek-Silvolde wegens diverse diefstallen.

De heerlijkheid Wisch, een koninkrijke in het klein, geregeerd door een Heer, en met dezelfde grenzen als de latere gemeente Wisch, had een eigen gericht. Zelfs een gericht dat ook halsmisdaden, te vonnissen met de doodstraf, kon berechten: Wisch was, anders dan de meeste andere heerlijkheden, een “hoge” heerlijkheid.

Aangeklaagd werden de boerin Trine Vonderhorst, haar tweede man Jan (27 jaar) met wie zij 5 jaar was getrouwd, haar zoon Berend (25 jaar) en haar jongste dochter Jenneken. Niet aangeklaagd, maar wel genoemd in de processtukken, waren twee andere kinderen van Trine: Anneke van 15 en de jongste zoon Gerrit van 10. De jongste dochter, Jenneken, was dus jonger dan 15. Berend woonde zeven jaar lang bij

diverse werkgevers onder Vehlingen in Duitsland. Daarna, de laatste drie jaren, bij diverse boeren/werkgevers rond Silvolde: Geuring, Hoge Veld, Herman van Diepen, en dit jaar 1674 bij Buining tot en met de oogst van de boekweite. Sindsdien, tot zijn arrestatie, weer thuis.

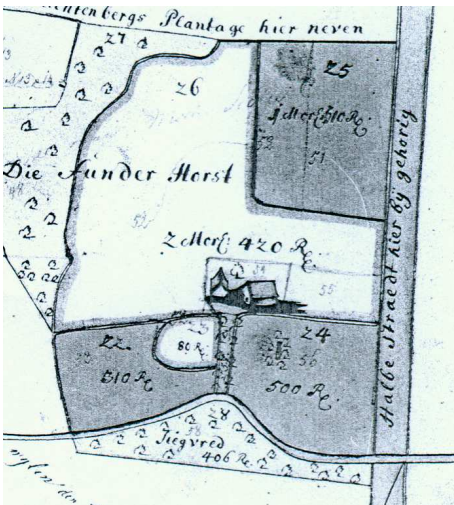
Trine had de kinderen tot de diefstallen aangezet, en Jan ‘bekeven’ omdat hij daaraan niet wilde meewerken. (Ze neemt het Jan kwalijk).

Jan heette ook Vonderhorst. Dat kan zijn doordat hij familie was van Trines eerste man, het kan ook zijn dat hij vóór zijn trouwen met Trine anders heette, maar vanaf dat moment Vonderhorst genoemd werd. 1674 is op het eind van het tijdperk waarin in deze streken geen familienamen bestonden: de huizen hadden namen en de bewoners werden aangeduid met de naam van het huis. Werd Evert geboren op ‘de Boskamp’ en dus Evert Boskamp genoemd, en was hij na zijn trouwen boer op ‘de Steenkamp’, dan heette hij voortaan Steenkamp, en werden zijn kinderen ook onder die naam gedoopt. Tussen 1600 en

1700 begon dat systeem te veranderen, en vanaf 1810 legde de toen ingestelde burgerlijke stand voor iedereen de familienaam vast, effectief via de vader of de ongehuwde moeder.

Trines eerste man moet ook Jan geheten hebben: de pachter volgens het verpondingsregister van 1647.

De boerderij Vonderhorst was een pachtboerderij, eigendom van huis Wisch en huis Bergh samen. De grond was eigendom van die twee verpachters, het huis echter van de

Geometrische Planen, kaarten van het Graafschap Bergh, door Johann Heinrich Merner, 1754-1755. Het noorden beneden, rechts de Geurinkstraat en onder de Bergerslagbeek.

pachter, evenals de bedrijfsmiddelen: vee, gewas, gereedschap en verdere inventaris van het huis. Al die bezittingen van het gezin Vonderhorst worden in de processtukken tot onderpand verklaard voor boetes, schadevergoeding voor de benadeelden, en de gerechtskosten. Als aansprakelijk voor deze kosten worden in de stukken eerst Trine en Jan genoemd, later alleen Trine, waarschijnlijk omdat zij de oorspronkelijke boerin was.

Van o.a. de verstrekker van voedsel en drank voor Berend in de gevangenis (f 96.-) en van allerlei functionarissen zijn declaraties van uurlozen, reis- en verblijfkosten en verteringen, in deze processtukken opgenomen. Zij belopen een totaal van 567 gulden.

Volgens het kadaster van 1830 had het huis toen een huurwaarde van 18 gulden per jaar. Dat was ongeveer een gemiddelde waarde: voor bv. de Biezenpol was dat 9 gulden, voor het Bergerslag 33. Als we aan kunnen nemen dat in 1674 de huurwaarde de helft was van 1830, 10 gulden dus, en de verkoopwaarde 20 x de huurwaarde, dan was die verkoopwaarde toen 200 gulden. Volgens de processtukken waren er

een paard en een veulen, drie koeien en twee varkens. De paarden (inzet 120 gulden) zijn geveild voor 60 gulden, voor één koe (inzet 45 gulden) is geboden 26 gulden, waarvoor geen toewijzing volgde. Over eventuele verdere veiling ontbreken processtukken met vermeldingen daarover. Volgens het verpondingsregister van 1647 was de waarde van een slachtvarken ca. 5 gulden.

De hoeveelheid grond van het bedrijf bedroeg in 1647 twee morgen (1,7 hectare); de waarde van de opbrengst was toen ca. 40 gulden per morgen.

De waarde van de bezittingen van Trine was dan:

huis f 200,00.

paarden f 60,00.

3 koeien f 100,00.?

2 varkens f 10,00.

gewas f 80,00.

inventaris van het huis en gereedschappen f 50,00.?

Totaal f 500,00.

Deze f 500,00 is derhalve minder dan de te betalen boete en kosten.

Als het pandschap en de veiling zijn doorgezet, zoals in de processtukken werd bepleit, maar niet als besluit vermeld, dan is het gezin Von derhorst dus geen cent bezit gebleven, en nog wél een restschuld.

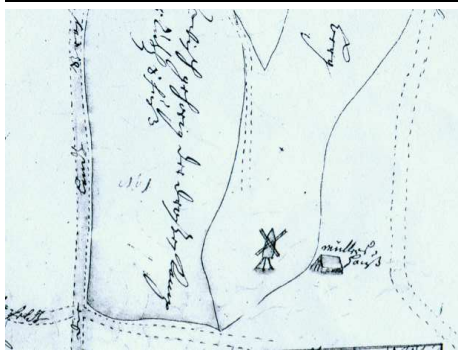
De overtredingen en het proces

Op 24 november 1674 bracht Berend een zak met 3 spint (á ca. 6 liter) ‘uitslag van boekweite’ op de Terborgse molen. Drie dagen later zou hij de zak meel ophalen, maar nam inplaats daarvan een andere zak, met een schepel (ca. 25 liter) goed boekweitemeel, eigendom van Loef Sijmond, mee.

Nog weer drie dagen later kwam hij om zijn eigen zak meel op te halen. Hij werd echter uitgescholden als dief, en vertrok onverrichter zake naar huis.

De molenaars vervoegden zich daarop bij Trine, om de gestolen zak meel terug te bekomen. Trine gaf toe van dat meel te weten, en bood aan een lap linnen te geven waarvan zakken gemaakt konden worden. Dat aanbod werd afgeslagen: de molenaars hadden zelf dochters die konden spinnen en laten weven, zij hadden Trines doek niet nodig.

Trine bood daarop een paar hoenders aan als zwijggeld, maar moest drie paar hoenders bij de molenaars bezorgen. Dat gebeurde, maar desondanks gaven de molenaars de kwestie aan bij de instanties.

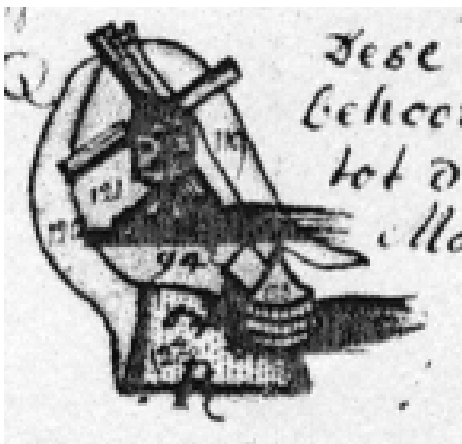
Geometrische Planen, kaarten van het Graafschap Bergh, door Johann Heinrich Merner, 1754-1755. De korenmolen en het molenaarshuis op de Paasberg te Terborg (eigenlijk Silvolde).

Het noorden beneden. Als we aannemen dat het molenaarshuis op dezelfde plaats stond als het tegenwoordige, dan stond de standaardmolen op de plek waar zich nu Garage De Boer bevindt.

Volgens het verpondingsregister van 1647 waren de molens eigendom van het het Huis Wisch en het Huis Bergh samen. Ze bestonden uit een windmolen en een rosmolen. In 1674 was Jan Reintjes pachter/ molenaar van de windmolen, terwijl de 'Berghse' pachter/ molenaar Jan van Groll en zijn knecht Gerrit Berntsen de rosmolen bedienden.

Op 1 december 1674 toog Jan naar de Varsseveldse molen, om een zak met 2 spint rogge en een zak met 1 schepel boekweite te laten malen. De volgende dag bracht hij nogmaals 3 spint zaad. Hij haalde tegelijk de gemalen boekweite op, echter hadden Berend en Jenneken

ondertussen de eigen schepel aangevuld met een 1/2 schepel, overgeschept uit andermans zakken. De 2 spint gemalen rogge werd op dezelfde wijze aangevuld tot 9 spint. Daarop aangesproken zijnde, stelde Jan voor het overgeschepte meel terug te scheppen, en een halve rijksdaalder en een "faan" bier te geven opdat de molenaar en zijn knecht over de kwestie zouden zwijgen.

Geometrische Planen, kaarten van het Graafschap Bergh, door Johann Heinrich Merner, 1754-1755.

De Varsseveldse graanmolen (wind- én rosmolen; pachters/ molenaars in 1674 Evert Hesling en Lucas Mascamp), was in 1832 (kadaster) eigendom van Bergh. Zij stond in de Binnenheurne, aan de zuidwestrand van het dorp. In 1647 was de molen er nog niet. Deze molen werd later altijd de Oude Molen genoemd.

Berend schold zijn stiefvader hevig uit om die bekentenis.

Voor het gericht gaf Jan toe het zwijggeld te hebben aangeboden, om zijn stiefkinderen veel ellende te besparen.

De molenaar gaf het echter toch aan, en de ondervoogd van Varsseveld, Jan Haas, arresteerde Berend en bracht hem op 2 december naar het gevang: de kelders van huis Wisch. De verteringen die dag van Haas en zijn helpers aan bier, brandewijn enz., ad f 6,75, werden aan het gericht gedeclareerd.

Bij een verhoor verklaarde Berend dat hij op 2 december alleen meegegaan was naar Varsseveld om de begrafenis van Schoenlappers Evert bij te wonen. Bij de molen horende dat de begrafenis niet door zou gaan, ging hij naar huis, één schepel boekweitemeel meenemend. Hij was 'niet in de molen geweest'. Die geschiedenis in Varsseveld speelde zich af op de dag dat de wolvenjacht in het Bergerbos plaats vond.

Het verhoor van Jan op 6 december, waarin dit alles naar voren kwam, vond kennelijk plaats in het café van Derk Hartering; de verteringen aldaar ad 22,00 gulden

moesten Trine en Jan beloven binnen drie dagen te betalen.

Berends levensonderhoud in de gevangenis werd uitbesteed aan de weduwe Ernst: van 8 december tot 17 mei dagelijks een pond? wit (brood?) en vier kannen bier (declaratie 17.5) (water was in die tijd zonder riolering en afvalwaterzuivering zeer vervuild, het te drinken zeer ongezond, daarom dat bier). De kosten voor 'deze 160 dagen' (96,00 gulden) werden verhaald op Trine. (Zie de kopie van de nota op bladzijde 20)

Onduidelijk is: die twee data beslaan 171 dagen. Dat zou duiden op 11 dagen tussentijdse afwezigheid. In het stuk van 5.6.1675 wordt echter vermeld dat Berend uit de gevangenis is ontsnapt en voortvluchtig is. Die 11 dagen afwezigheid vóór 18 mei en de afwezigheid rond 5 juni corresponderen dus niet met elkaar.

Bovendien: de weduwe stelt dat Berend 8.12 in de gevangenis is 'ingetrokken', maar de declaratie van 26.4 vermeldt de gevangenzetting op 2.12.

En of Berend dan na 17.5 op vrije voeten was?

In die tijd ging niet alles er even precies en duidelijk aan toe.

Op 6 december begon het proces, dat duurde tot in Juni 1675, met een groot aantal verhoren van Jan, Trine, Berend en Jenneken, en verklaringen en onderzoeken en kostendeclaraties van gerechtspersonen.

Bij de verhoren bekende Jenneken in de zomer van 1674 bij haar werkgever Buinink na diens overlijden een stel 'hoosen' (kousen) weggenomen te hebben, en aan Jan verkocht voor 3 stuivers. Volgens haar had Gerrit bij Geurink, waar Berend toen tijdelijk werkte, een lap stof weggehaald, waarvan voor Anneke een paar hoosen was gemaakt. In de aanklacht van 6 april wordt echter gesteld dat Jenneken ook dat had weggenomen bij haar werkgever Buinink. Jenneken beloofde bij handslag haar leven lang niet meer zoiets te zullen doen.

Trine zou de kwade geest achter dit alles zijn geweest: zij gaf opdracht tot die diefstallen, en schold Jan heftig uit omdat hij weigerde mee te doen met het overscheppen van meel uit andermans zakken. Tegenover de Terborgse molenaars, die verhaal kwamen halen, bekende zij te weten van de diefstal, en gaf drie paar hoenders als zwijggeld. Op 28 december deden de molenaars toch aangifte.

Berend verklaarde daarop dat hij per vergissing de verkeerde zak had meegenomen. Later, in een verhoor op 5 januari, verklaarde hij echter bewust de zak van Loef Sijmons te hebben meegenomen. Hij bekende schuld, beloofde van zijn leven niet meer zoiets te zullen doen, en vroeg om vergiffenis.

Trine had ook, vóór haar hertrouwen, een aangelopen kalf niet zoals verplicht aangegeven bij de instanties, maar het behouden en, opgekweekt tot koe, verkocht aan Geurink.

In jan.1675 reisde een onderzoeker naar de Vonderhorst, om het gewas 'te treden': de oppervlakten te bepalen door middel van het aantal passen, 'ten behoeve van executie' (in beslag name en verkoop).

In april werd de aanklacht geformuleerd, op grond van de hiervóór genoemde feiten. Jan kwam daarin niet meer voor. Voor Berend en Jenneken werden straffen voorgesteld 'naar behoren', voor Trine veroordeling tot betaling van alle schaden en kosten, en daarnaast een boete van 200 rijksdaalders. Het bestellen van publieke herenmolens is ontoelaatbaar, moet af-

doende bestraft worden ten voorbeeld voor anderen.

Op 26 april 1675 werd Berend veroordeeld tot een boete van 100 daalder, binnen twee weken te betalen aan 'de Heer' (van Wisch, de gerechtigde tot alle boetes in zijn heerlijkheid opgelegd) of, bij verzuim daarvan, verbanning uit de heerlijkheid Wisch voor twee jaren, en betaling van alle gerichtskosten (in feite dus door Trine te voldoen). Trine en Jenneken werden niet veroordeeld, Jan werd in dit laatste stadium niet meer genoemd.

De verkopingen

Op 5 juni werd het reglement opgesteld voor de veiling van de opgehaalde goederen (paard en veulen en één koe); Het resultaat is hierboven vermeld. In dit stuk werd ook vermeld dat Berend uit de gevangenis was ontvlucht. Of hij weer is gearresteerd is in de aanwezige documenten niet vermeld.

Op 7.6. werd de verkoping aangekondigd.

Ook op 7.6. werd door de stadhouder van Gendringen, Alexander Willem van Hertten, tevens rentmeester van Bergh, vernomen dat de verkopen zouden plaats vinden. Hij protesteerde daartegen, vanwe-

ge de schade voor de boerderij Vonderhorst, en daarmee voor de graaf van den Bergh als één van de verpachters, (de medeverpachter, de heer van Wisch, was de overheid in dit proces) en voor de onmondige kinderen Vonderhorst. De rentmeester van het huis Wisch, Hopp, vroeg echter officieel met de verkoping door te mogen gaan. De advocaat-fiscaal stelde bovendien dat ten spoedigste ook de overige panden: huis, varkens, overige koeien, gewas enz. dienden te worden verkocht, waartoe hij uitspraak van het gericht vroeg. Een uitspraak hierover komt in de bewaard gebleven stukken niet voor.

Op 14.6 werd namens Trine een protest tegen de verkopingen ingediend. Gesteld werd dat zij destijds (6.12) wel borg gesteld was voor Jan (die uiteindelijk niet werd aangeklaagd) maar niet voor Berend (op wie het proces uiteindelijk geheel werd geconcentreerd).

Hoe het verdere verloop van aansprakelijkheid voor alle kosten, en eventuele beslagname en verkopingen is geweest, vermelden de beschikbare verslagen niet.

Ook is niet vermeld of Berend de boete dan wel de verbanning heeft

ondergaan.

De processtukken

Het proces is vastgelegd in het oud rechterlijk archief van Wisch, in het Gelders archief te Arnhem, toegang 0209, en daarvan inventaris 201, welke inventaris uitsluitend de kwestie Vonderhorst bevat. Dat nr. 201 bestaat niet zoals de meeste andere inventarissen uit een gebonden boek, de pagina's beschreven in handschrift, maar uit 35 losse vellen, de meeste in dubbelfolioformaat, sommige in enkel folio of nog kleiner. De vellen liggen in de map niet in de juiste volgorde; in de lijst hieronder is de juiste volgorde vermoedelijk hersteld. Ook ontbreken een aantal stukken, o.a. over de al of niet her-arrestatie van Berend na zijn vlucht uit de gevangenis; de definitieve straf voor Berend (boete dan wel verbanning), en de afloop van de verkoping van het familiebezit van de Vonderhorsts.

De stukken zijn door verschillende schrijvers geproduceerd; sommige zijn in een redelijk leesbaar handschrift geschreven, andere slordig en zeer moeilijk leesbaar.

In een aantal gevallen is in de stukken een datum vermeld, vaak echter ook niet. De vermelde data zijn in de lijst hierna aangegeven.

Data: 6.12.1674 verhoor van Jan + aansprakelijkstelling Jan en Trine, met al hun bezittingen, voor alle gerechtskosten, boeten en schaden.

28.12.1674 verklaring Terborgse molenaar en knecht.

28.12.1674 verklaring van de twee Terborgse molenaars.

Jan. 1675 verhoor Berend n.a.v. verklaring molenaars.

5.1.1675 verhoor Berend n.a.v. verhoor Jan 6.12.1674.

...verhoor Trine n.a.v. verhoor Jan 6.12.1674; verhoor Trine, Jan en Jenneken.

23.1.1675 nader verhoor Jan

...verhoor Jan en Trine.

29.1.1675 verhoor Berend n.a.v. verklaring molenaars.

6.4.1675 aanklacht tegen Berend, Trine en Jenneken.

15.4.1675 verzoek van de aanklager ook Trine en Jenneken te beëdigen.

26.4.1675 declaratie verteringen bij gevangenzetting Berend 2.12.1674 en andere gelegenheden.

26.4.1675 veroordeling Berend tot boete óf verbanning.

17.5.1675 kostendeclaraties voeding Berend in het gevang.

5.6.1675 besluit tot verkoop bezittingen Vonderhorst.

7.6.1675 aankondiging verkoping; gedeeltelijke realisatie daarvan.

7.6.1675 protest tegen verkoping, namens Bergh.

14.6.1675 protest tegen verkoping,

Anno 1674 den 8 december
Is Berndt Fonderhoff wegens
beschuldige dieffstal an enige
Coorn van die borgsche winmolle
op hoch vorstelick huis te wisch
gevankelick in getrocken den selven
verpocht van den 8 december
verschenen tott den: 17: maij: 1675
in koest dagelix 8 p witt gesondertte
bier dagelix vier kannen makonde
bie sommatic- 160: dagen in alles
Somm in alles 96-0

Weduwe Ernst

Anno 1674 den 8 december

Is Berndt Fonderhoff wegens beschuldige diefstal an enige Coorn van die borgsche winmolle op hoch vorstelick huis te wisch gevankelick in getrocken den selven verpocht van den 8 december verschenen tott den: 17: maij: 1675 in koest dagelix 8 p witt gesondertte bier dagelix vier kannen makende bie sommatic- 160: dagen in alles Somma in alles 96-0

Kopie en transcriptie van de nota van weduwe Ernst betreffende Berends levensonderhoud in de gevangenis.

N.B. Voor geïnteresseerden zijn desgewenst kopieën en een transcriptie van alle handgeschreven processtukken beschikbaar.

Huis en Heerlijkheid Lichtenberg zijn niet meer...

Bernard Dorrestijn

In het Bulletin Voorjaar 2014, pagina's 28 en 29, staat te lezen dat de landbouwer Evert Jan Rougoor te Lichtenberg-Silvolde op 29 juni 1916 het oude wapenschild van de Heerlijkheid Lichtenberg voor 400 gulden aan een Amsterdamse dame verkoopt.

Wat op die pagina's nog verzwegen is, is dat notaris Huibert Gerrit van Everdingen vervolgens een akte opmaakt waarin sprake is van de overdracht van de titel van Heer/Vrouwe van de Heerlijkheid Lichtenberg. Zie onderstaande kopie van de akte.

Den negenentwintigsten Juni negentienhonderdzesien verschenen voor mij Huibert Gerrit van Everdingen, notaris ter standplaats Terborg, in tegenwoordigheid der na te noemen getuigen: Evert Jan Rougoor, landbouwer wonende in den Lichtenberg onder Silvolde, gemeente Wisch,

die verklaarde te verkoopen aan:

Frederika Johanna Knufman, zonder beroep, wonende te Amsterdam, die alhier mede verschenen verklaarde te kopen:

Den naam en den titel van de Heerlijkheid de Lichtenberg, met het daaruit voortspruitende recht tot het voeren van het bekende wapen van de Lichtenberg als zoodanig als de tegenwoordige Titularis daartoe bevoegd en gerechtigd is.

Partijen verklaarden dat deze koopovereenkomst is aangegaan voor eene koopsom van vierhonderd gulden, f 400,-, welke de verkooper verklaarde ontvangen te hebben.

Voorts verklaarde de verkooper van het verkochte geen bescheiden te bezitten, terwijl de koopster verklaarde zoodanige bescheiden nimmer te zullen vorderen.

Waarvan acte in minuut opgemaakt is verleden te Terborg op datum in het hoofd dezer acte vermeld, in tegenwoordigheid van Gerard Diederik Verweij en Johan Bernhard le Grand, beiden candidaat-notaris, wonende te Terborg, als getuigen evenals comparerende mij notaris bekend.

Onmiddellijk na voorlezing is deze acte door de comparanten, de getuigen en mij notaris ondertekend.

E.J. Rougoor, F.J. Knufman, G.D. Verweij, J.B. le Grand, H.G. van Everdingen.

Er vallen nogal wat dingen op aan deze akte van ver- en aankoop. Zo wordt er b.v. niet gerept over de overdracht in natura van het betreffende wapenschild. We weten overigens ook niet hoe dat er uit zag. De kinderen Rougoor spreken van een plat geval van ongeveer anderhalve meter hoog, door mij vervolgens maar als 'wapenschild' betiteld.

Waarschijnlijk stelde het het wapen van de Heerlijkheid Lichtenberg voor, een veldhoen op een graszode, en heeft het zich tot de afbraak ergens op of in het Huis Lichtenberg bevonden. Het zal dan omstreeks 1860 bij de sloop van het Huis in het schuurtje op de hoek van het terrein terecht gekomen zijn, alwaar Evert Jan Rougoor het in 1914 nog aantrof...

Men kan zich afvragen waarom het daar die halve eeuw is blijven staan. De eigenaren van 1860, de familie Van Schuijlenburch, en na hen schoolmeester Herman Wensink, en ook de pachters van het perceel, vader en zoon Vrieselaar, hebben het allen zo gelaten.

Kwam dat misschien voort uit de gedachte dat het object iets belangrijks vertegenwoordigde? Je kon dan als familie Van Schuijlenburch wel het Huis Lichtenberg afbreken, maar je wilde toch niet het recht

verspelen het wapen van de Lichtenberg te mogen voeren! En je wilde je toch ook nog graag Heer of Vrouwe van de Lichtenberg mogen noemen! Waarbij ik nu alvast aantekenen dat het zeer de vraag is of dit wel kon op basis van het bezit van het Huis en/of het schuurtje en het door mij als wapenschild aangeduide attribuut...

De elite, maar ook de gewone man, kwajongens en vandalen hebben altijd respect voor het schuurtje en het 'wapenschild' getoond, of hebben het althans met rust gelaten...

In het boekje 'Kermis Silvolde 1924' van de Schuttersvereniging Willem Tell lezen we bijvoorbeeld: "Tot voor enkele tientallen jaren geleden was nog een oude burchschuur aanwezig. Deze diende als schaapskooi, en thans nog zullen u omwonenden kunnen verhalen, dat deze schuur, als laatste overblijfsel van vervallen grootheid, niet mocht worden afgebroken, wijl dan de 'Heerlijkheid' van rechtswege op-hield te bestaan'.

Dat schrijft men dan wel in 1924, maar van dat respect en die eerbied voor het schuurtje enz. was tien jaar eerder al niets meer te bespeuren. In 1914 kocht Evert Jan Rougoor het perceel Lichtenberg en schuurtje plus inhoud.

Het schuurtje verkocht hij door aan buurman Lambertus Bosman en het 'wapenschild' zette hij voor alle zekerheid maar bij hem thuis op zolder. Ja, wat moest hij er anders mee?

Maar dan verschijnt twee jaar later ineens de Amsterdamse dame Frederika Johanna Knufman op het toneel. Wie is deze dame?

Op 12-09-1830 werd in het Limburgse Wittem Johannes Frederik Knufman geboren. Hij trouwde op 27-11-1861 te Groesbeek met de 16-jarige Johanna Elisabeth Blij, geboren 17-10-1845 te Groesbeek. Johannes Frederik Knufman is commies der Rijksbelastingen en is gedurende zijn loopbaan nogal eens overgeplaatst. De 15 kinderen van het echtpaar Knufman-Blij zijn dan ook respectievelijk in Netterden (Gendringen), Bergh, Beuningen, Varsseveld en Tiel geboren.

De familie woonde (met een kleine onderbreking) van december 1872 tot mei 1880 in Varsseveld, in welke plaats op 7 april 1877 dochter Frederika Johanna het levenslicht zag. Als driejarige verhuisde Frederika Johanna al weer met haar ouders en broertjes en zusjes mee naar Tiel. Zou de commies Knufman misschien in die jaren dat ze verder door 't land trokken dat ver-

haal van dat verdwenen kasteeltje bij Silvolde en dat schuurtje en dat wapenschild, bij zijn grote gezin levend hebben gehouden?

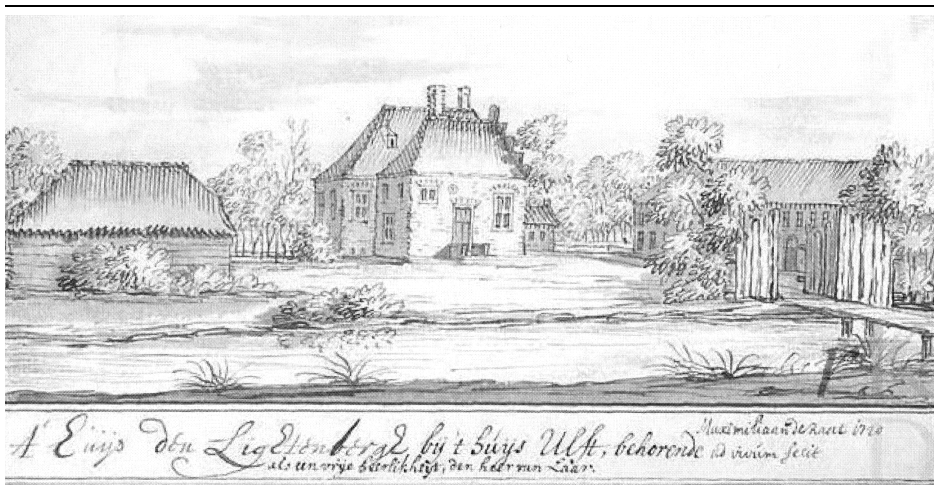
En wilde in 1916 zijn ongehuwde dochter Frederika Johanna op haar 39-ste alsnog Vrouwe van de Heerlijkheid Lichtenberg worden en ook zo genoemd worden? Het lijkt er sterk op!

Hier aangekomen is het de hoogste tijd een duik in de geschiedenis te nemen.

Maar vooraf nog even paar opmerkingen over de spellingsregels. Volgens die regels is het: heer, graaf, hertog, gemeente, provincie, heerlijkheid, huis (kasteel of kasteeltje), maar ik ben nogal eens geneigd te schrijven: Heer, Graaf, Hertog, Gemeente, Provincie, Heerlijkheid en Huis.

Wat is een Heerlijkheid ?

In het verre verleden gaven graven en hertogen aan sommige edellieden bestuursmacht rond hun Huis en het gebied waarin zij reeds goed waren, in 'leen'. Die edelman werd dan als 'Heer' betiteld en het gebied dat hij bestuurde als 'Heerlijkheid'. Meestal ging het leen van vader op zoon over, en na enkele eeuwen werd het zelfs zonder meer erfelijk. En op den duur kwamen ook dames voor erven in aan-

't Huijs den Lighdenbergh bij 't Huijs Ulft, behorende als een vrije heerlikheijt, den heer van Laar. Maximiliaan de Raat, 1710, ad vivum fecit.

merking. Na het afzweren door de Nederlanden in 1581 van Philips II, Hertog van Gelre en Koning van Spanje, fungeerden te onzent de Staten van Gelderland als Leenheer. Inmiddels werden de Heerlijkheden zelfs verhandelbaar, er in resulterend dat ze ook wel eigendom van patriciërs of steden werden. Ook werden de Heerlijkheden (de jurisdictie: bestuursmacht enz.) wel los van het adellijke Huis waarbij ze oorspronkelijk hoorden, verkocht. De verkoper behield in dat geval de bestuursmacht aan zich en bleef dan Heer van de Heerlijkheid. De koper werd dan gewoon heereigenaar van een huis en/of een perceel land, zoals ieder ander dat

kan zijn. Ter onderscheiding betitelde ik de eerste als 'Heer' en de tweede als 'heer'.

In 'Heerlijkheden in Nederland' worden maar liefst tussen de 1300 en 1400 heerlijkheden opgesomd. In onze omgeving zijn dat: Baak, Bahr en Lathum, Berenclauw, Bergh, Biljoen, Borculo, Bredevoort, Didam, Engbergen, Etten, Gendringen, Groenlo, Hardenberg, Kemnade, Lichtenberg, Lichtenvoorde en Wisch.

Het is een bonte verzameling. Sommige zijn zeer uitgestrekt, b.v.: Bergh (met Gendringen en Etten), Bredevoort (met Winterswijk, Aalten en Dinxperlo) en Wisch (met Terborg, Silvolde en Varsseveld).

Er staan er ook wel bij waarvan ik me afvraag of ze wel in het rijtje thuis horen.

Daarnaast zouden we misschien verwachten ook Schuilenburg, Ulft, Wezenthorst, Swanenburcht, 't Landfort, Slangenburg en Sinderen aan te treffen, maar neen, hoewel bijna allemaal van een imposant Huis voorzien (vaak veel meer dan het Huis Lichtenberg), ze brachten het niet tot de status van een Heerlijkheid. Jammer dan voor de club 'Heerlijkheid Slangenburg', maar de Slangenburg is nooit met het predikaat Heerlijkheid bekleed geweest...

Men kende Hoge en Lage Heerlijkheden oftewel Ambachtsheerlijkheden. De Heerlijkheid Wisch was een Hoge Heerlijkheid, en werd dan ook wel de Hoogheid Wisch genoemd, en als zodanig bezat het o.a. het 'halsrecht', het recht criminalen naar de galg te voeren.

In de tijd dat bastaard Berend van Wisch eigenaar van het Huis Lichtenberg en omgeving werd (1462), verkreeg hij tevens de heerlijkheidsrechten (jurisdictie) over het gebied(je), en dat evenals z'n familie op het Huis Wisch, als een Hoge Heerlijkheid. Het bezit van de Heerlijkheid ging vervolgens - steeds door vererving - over op de

families Van der Hoeven, Van Laer en Van Heekeren van Kell te Roderlo/Ruurlo.

Een en ander hield in dat gedurende vele eeuwen binnen het territoir van de Heerlijkheid/Hoogheid Wisch ook nog de Heerlijkheid Lichtenberg en de Stad Terborg met overheidsgezag bekleed waren. Deze situatie duurde voort tot de Franse Tijd. In 1811 riepen de Fransen hier de mairiën Varsveld en Terborg (annex Silvolde) in het leven. En de Nederlandse overheid voegde in 1818 beide mairiën samen tot het Schoutambt Wisch, nadien Gemeente Wisch geheten.

Terug naar de Heerlijkheden en de Heerlijke rechten.

We noemden zojuist al de aan een Hoge Heerlijkheid verbonden hoge rechtspraak. Verder bezaten de Hoge en Lage Heerlijkheden het recht van de volontaire rechtspraak, d.w.z. de passage van boedelscheidingen en (ver)koopakten, rechten die in de Franse Tijd aan het notariaat werden toegewezen.

De Heren stelden voor de daadwerkelijke uitoefening van hun ambt en rechten veelal een Drost en/of Richter en/of Landschrijver aan. In 'Heerlijkheden in Nederland' worden naast bovenstaande nog

een aantal rechten genoemd die de Heren (soms) uitoefenden; als daar zijn:

- het benoemingsrecht van de predikant, koster, doodgraver, voor zanger en schoolmeester.
- belastingheffing op onroerend goed.
- tiendrecht, o.a. elke tiende garf op het land.
- tolrecht, b.v. op belangrijke verkeerspunten.
- windrecht, alleen de Heer mocht een molen oprichten.
- molendwang, de ingezetenen mochten hun graan alleen naar de molen van de Heer voeren.
- jacht- en visrecht, ook op gronden en wateren die in het bezit van derden waren.
- het bezit van een Herenbank in de kerk.
- het recht van een grafkelder in de kerk.

Het is de vraag of dit lijstje wel correct is; volgens mij mochten sommige van deze rechten ook wel door anderen dan bedoelde Heren/Vrouwen uitgeoefend worden, maar dat laat ik hier nu verder maar rusten.

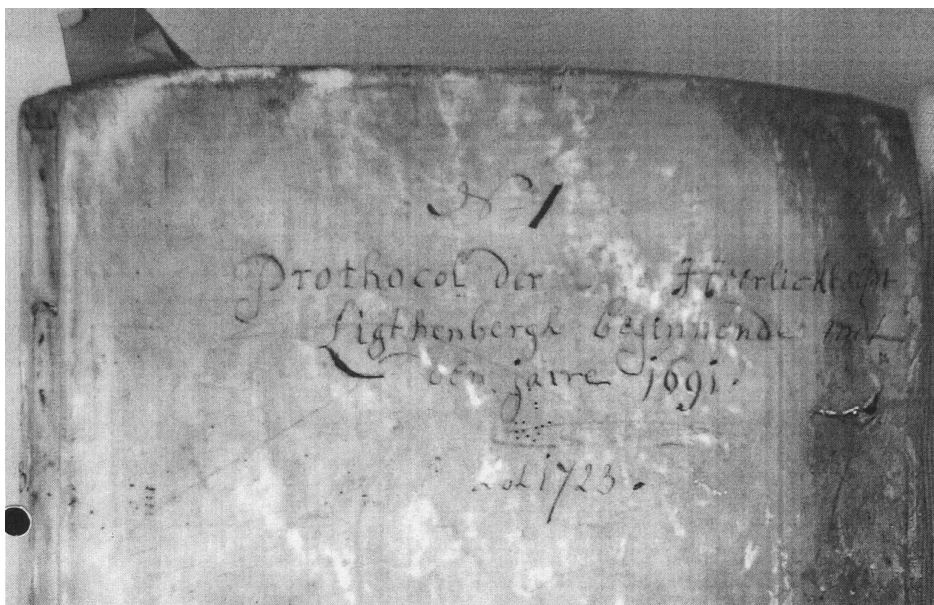
In 1715-'16 is een kaart van de Heerlijkheid Lichtenberg gemaakt, maar daarop valt wel het een en ander af te dingen, want er staan

namelijk ook latere aankopen ingetekend, gebieden die in de loop der jaren wel door de familie Van Laer van 't Huis Lichtenberg verworven waren, maar in feite toch niet tot het territorium van de Heerlijkheid Lichtenberg behoorden...

Er is wel een kaart uit 1670 waarop het westelijk deel van de Heerlijkheid Lichtenberg voorkomt, en de grens tussen de heerlijkheden Wisch en Lichtenberg is aangegeven. Jammer dat die kaart niet de hele Heerlijkheid Lichtenberg omvat. Was dit wel het geval geweest dan hoefden we niet langer naar de juiste begrenzing van de Heerlijkheid te gissen.

Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap, weg met de Adel, de Heren en Vrouwen.

De patriotten hadden het land aan de adel en de bestuursmacht van de Heren en Vrouwen; de Heerlijkheden werden afgeschafte en in veel plaatsen werden de adellijke wapenborden uit de kerken verwijderd en dito uitbeeldingen in steen op allerlei gebouwen weggehakt. Gelukkig hebben de meeste Heerlijheidsarchieven de revolutie wel overleefd en zijn ze na ongeveer een eeuw naar de gewestelijke archieven overgebracht. Vanaf die

Protokol van contentieuse en voluntaire akten Heerlijkheid Lichtenberg, 1691–1723.

tijd berusten de Rechterlijke Archieven van Wisch, Terborg en Lichtenberg in het Rijksarchief te Arnhem, thans Gelders Archief geheten.

Het Rechterlijk Archief van de Heerlijkheid Lichtenberg behelst de periode 1691-1810 en beslaat ongeveer een halve meter plankruimte. De Heren van de Lichtenberg noemden hun ambtenaar ter uitoefening der rechten: Richter en Landschrijver. In de onderhavige periode is dit ambt achtereenvolgens uitgeoefend door: Herman Smekinck, Elias Engelbron, Hen-

drik Jan Brusse, Wolter Godtfrid Engelbron, Bernard A(a)bers en Everhard A(a)lbers.

Hendrik Jan Brusse woonde in Varsseveld en is een verre voorvader van de acteur Kees Brusse en van de correspondenten Jan Brusse en Peter te Parijs en Londen. De Aalbersen stammen uit de Terborgse burgemeestersfamilie met die naam.

Enkele jaren terug heeft de heer Karel Migchelbrink te Arnhem het Rechterlijk Archief Lichtenberg helemaal gefotografeerd en uitgeprint en het resultaat aan Old Sille-

vold cadeau gedaan! Wie maar wil kan er een studie op loslaten! Liefhebbers voor!

Terug naar de geschiedenis.

In 1814, na het vertrek van de Fransen, werden de Heerlijkheidsrechten nog weer enigszins in ere hersteld. Zo mogen de gewezen Heren en Vrouwen zich toch nog weer met genoemde titels tooien en mogen ze voordrachten opstellen voor de benoeming van b.v. burgemeesters.

Het wapen van de Lichtenberg, volgens Hendrick R. van Laer, Den Haag, 1679. Op de meeste wapentekeningen is de veldhoen (of patrijs) andersom getekend.

De Heerlijkheden waren vanouds veelal in het bezit van een wapen, d.w.z. een bepaald figuurtje dat b.v. in het zegelstempel waarmee allerlei akten bekrachtigd werden, vervat

was. Van 1818 tot nu zijn bij K.B. nog plusminus 200 van dergelijke wapens bevestigd of nieuw toegekend.

In 1818 was de heer Maurits ten Brink Heer van de Lichtenberg en werd hij opnieuw met het aloude Heerlijkheidswapen, voorstellende een veldhoen (of patrijs) op een groene zode, vereerd.

Ook het wapen van de Heerlijkheid Wisch, de bekende twee rode leeuwen boven elkaar, werd toen opnieuw vastgesteld en toegekend. Vreemd hierbij is dat Wisch en Lichtenberg in de beschrijving als Ambachtsheerlijkheden worden aangeduid, dit terwijl ze toch echt Hoge Heerlijkheden waren, en ook omdat de term Ambachtsheerlijkheid in Gelderland eigenlijk niet gebruikelijk was.

De verkoop van de Heerlijkheid Lichtenberg in 1831.

Huis en Heerlijkheid Lichtenberg vererfden in de 18e eeuw van de Van Laars op de Van Heeckerens van Kell te Ruurlo. Laatstgenoemden verkochten het Huis en Heerlijkheid in 1804 aan de heer Maurits ten Brink te Silvolde.

Het Huis/Huisperceel en de Heerlijkheid zijn dan nog in één hand. In mijn optie is Maurits ten Brink

dan dus nog zowel 'heer' van de Lichtenberg als ook 'Heer' van de Lichtenberg.

Maar in 1831 laat de Heer/heer Ten Brink de Lichtenberg in 19 porties verdelen en vervolgens door notaris Jacob Kolfshoten te Gendingen veilen. Perceel 1 wordt omschreven als:

'Het Huisperceel Lichtenberg, bestaande uit het optrek, thans Tuinmanswoning, schuur, tuin, bouwland, weiland, boschgrond en voorts alle tot de Heerlijkheid behorende Rechten en Regalia en, inzonderheid het Regt van de Privatieve Jagt in de Heerlijkheid Lichtenberg en recht van mede-Jagt in de Hoogheid Wisch, ook het Recht van Koorn-, Water- en Rosmolen in de Heerlijkheid'.

De notaris heeft er een mooie volzin van gemaakt. Uit de aanhef valt op te maken dat het Huis Lichtenberg lang niet meer is wat het ooit was; het wordt als 'optrek' en 'Tuinmanswoning' betiteld, en krijgt daarmee waarschijnlijk de enig juiste omschrijving mee.

Bij het perceel zijn nog enkele losse grondstukken gevoegd.

De tekst maakt de indruk dat er nooit een Franse Tijd is geweest en dat de Heerlijkheid nog in volle glorie functioneert... Sinds die tijd is er immers van de zogenaamde Heerlijksrechten en Regalia,

o.a. het Recht van Koorn-, Water- en Rosmolen niet veel meer over. Alleen de Privatieve Jacht kan er misschien nog bij horen, hoewel dat volgens mij weer geen expliciet Heerlijksrecht is.

Bij de veiling van 1831 worden de heren Gerrit Jan Borggreven, rentmeester-leerlooiër-boer in de Lichtenberg, en Derk van Gorkum, klompenmaker te Dinxperlo, voor f 9.570,- eigenaar van perceel 1. Borggreven heeft zelf een huis/boerderij in de Lichtenberg; Hendrik Jan Konink, de huurder van de 'Tuinmanswoning' mag dan ook nog gewoon in het 'optrek' blijven wonen.

Wat bewoog Borggreven en Van Gorkum tot de uitgave van bijna 10.000,- gulden voor een vervallen kasteeltje en een paar bunder land? Zouden ze allebei misschien nog zo graag een tijdlang Heer van de Heerlijkheid Lichtenberg genoemd willen worden? Of zou het hen veel meer om het recht van de Privatieve Jagt in de Heerlijkheid en het recht van mede-jacht in de Heerlijkheid Wisch, te doen zijn?

Vooraf dat laatste was natuurlijk niet mis: het recht om samen met de baronnen Van Nagell van Wisch in de hele Heerlijkheid Wisch op jacht te mogen gaan!

Sinds kort denk ik dat er heel wat anders aan de hand is geweest. Het heeft er namelijk alle schijn van dat Borggreven en Van Gorkum op de veiling van 1831 als stromannen voor de familie Van Schuijlenburch zijn opgetreden... De heren verkopen namelijk de dato 30 augustus 1832 het bekende perceel 1 al weer door aan de familie Van Schuijlenburch op het Huis Schuilenburg te Gendringen.

De passage der akte vindt plaats ten huize van de kastelein en medeondertekenaar Hendrik Jan Willem Jansen te Silvolde.

Voor Gerhardus Antonius Sniebertus Dericks, openbaar notaris in het Kanton Terborg, residerende te Varsseveld, Kwartier Zutphen, Provincie Gelderland, in tegenwoordigheid van nagenoemden en medeondergeteekenden getuigen:

Compareerden de Heeren Gerrit Jan Borggreven, leerlooier, woonachtig in de Lichtenberg, gemeente Wisch, en Derk van Gorkum, klompenmaker, woonachtig te Dinxperlo.

En verklaarden de Comparanten bij deze tegenwoordige acte te hebben verkocht, afgestaan en overgedragen aan de Hoogwelgeboren Vrouwe Johanna Philippine Douariare Baronesse van Schuilenburg van Bommenede, geboren van Herzeele, en haren zoon, de Hoogwelgeboren Ge-

strenge Heer Mr. Lodewijk van Schuilenburg, beide eigenaren, woonachtig te 's Gravenhage, doch thans woonachtig op den Huize Schuilenburg in de gemeente Gendringen, ten dezen tegenwoordig en den aankoop accepterende kopers, voor henzelfen, hunne erfgenamen en rechtverkrijgenden.

Een gedeelte van het eerste of zogenaamde Huisperceel van de Ambachtsheerlijkheid Lichtenberg, gelegen in de Hoogheid Wisch, Kanton Terborg, bestaande in het optrek, thans Tuinmanswoning, schuur, bijliggende Tuinen beplant met vruchtbomen, en de grachten daaromheen gelegen, benevens het recht van Privatieve Jagt in de Heerlijkheid Lichtenberg en het recht van mede-jagt in de Hoogheid Wisch, en verdere regaliën der Heerlijkheid annex zijnde.

Mitsdien den zogenaamden Nieuwen Hof, aan de zuidzijde van het Huis gelegen, onder dezen verkoop niet begrepen. Alles als zodanig als hiervoor omschrevene, met al zijn toe- en aanbehoren, lusten, lasten en gerechtigheden, zonder daarvan iets uit te zonderen, noch aan zich voor te behouden, vrij van alle uit- en overwegen, en voorts zoodanig als zulks Comparanten verkooperen toebehoorde, alles ingevolge proces verbaal van Publieke Veiling en de definitieve toeschatting ten overstaan van den Heer Jacob Kolfschoten, Openbaar Notaris in het Kanton Gendringen

.....

Verklarende dat de aankoopsom van 6.000,-- thans is overgedragen Verklarende voornoemde Comparanten verkoopers bij tegenwoordige acte zich te ontdoen van alle regten van Eigendom ten behoeve en ten voordeele van voornoemde Vrouwe en Heer, aankoopereen, en te begeeren dat laatstgemelden die rechten uitoefenen evenals zij Comparanten die hebben uitgeoefend of zouden hebben behooren uit te oefenen.

G.J. Borggreven, D. van Gorkum, H.J.W. Jansen, J.P. van Herzele van Bommeneede van Renesse, L. van Schuilenburg, G.A.S. Dericks.'

De kopers kunnen per 1-1-1833 over hun aankoop beschikken, terwijl ze onmiddellijk, 30-8-1832, van het jachtrecht gebruik kunnen maken!

Goede zet van de Van Schuilenburchs

Het recht van de eigenaren van de Lichtenberg van mede-jacht in de Heerlijkheid Wisch is een interessante zaak. Dat recht zal wel wederkerig gegolden hebben, dus inhoudende dat de Baronnen Van Nagell, als Heren van de Heerlijkheid Wisch, ook in de Lichtenberg op jacht mochten gaan, en dat Maurits ten Brink, en na hem Gerit Jan Borggreven, Derk van Gorkum en de Van Schuilenburchs, de hele Heerlijkheid Wisch mochten

bejagen. Dat recht van mede-jacht maakte de beide Heerlijkheden in feite tot één jachtgebied.

Dat was nogal wat voor de Van Nagells van Wisch, nu moesten ze opeens de Van Schuilenburchs met hun drijvers en al op hun terreinen dulden! 't Was voor de Van Nagells dan ook niet meer dan een pleister op de wonde dat ze voortaan ook op die paar bunder van de Heerlijkheid Lichtenberg op jacht mochten gaan.

De Van Schuilenburchs deden in 1832-'33 een bijzonder goede zet op het schaakbord van de plaatselijke belangen. Niet alleen vanwege die mede-jacht in de Heerlijkheid Wisch, maar ook omdat ze zich voortaan Vrouwe en Heer van de Heerlijkheid Lichtenberg mochten noemen! Ze waren dan al wel twee decennia eigenaar van het Huis Schuilenburg, maar de Schuilenburg was geen Heerlijkheid! De Lichtenberg was weliswaar slechts een minie-Heerlijkheid, maar dat deed er niet toe, een Heerlijkheid is een Heerlijkheid!

In bovenstaande akte was alles behoorlijk dichtgetimmerd; zelfs door de vorige eigenaren niet meer uitgeoefende rechten werden alsnog verdedigd. Toch vraag ik me af of men in al die omschrijvingen de over-

dracht van het Heerlijkheidswapen wel voldoende heeft verankerd. Waarschijnlijk was voor de Van Schuijlenburchs die veldhoen op die graspol ook maar van ondergeschikt belang; voor hen was het eigen familiewapen natuurlijk veel belangrijker!

Grondwetsherziening van 1848.

Met de Grondwetsherziening van 1848 verandert er nogal het een en ander, en verliezen o.a. de Heerlijkheden, en daarmee eveneens de Heren en Vrouwen, hun rechten. De meeste deskundigen stellen dat de Heerlijkheden in 1848 opgehouden hebben te bestaan, maar dat ze in het burgerlijk verkeer toch nog konden blijven voortleven. Maar dan moest de titel van Heer of Vrouwe van zo'n Heerlijkheid wel officieel door vererving of (ver)koop van de een op de ander worden overgedragen en bij het Kadaster vastgelegd. De drager/draagster van de titel kon/kan de naam van de Heerlijkheid aan zijn/haar naam toevoegen, maar die aanvulling maakt(e) daarmee geen wettig onderdeel van de geslachtsnaam uit. In sommige gevallen wordt nog altijd aan al die voorwaarden voldaan. Zo bezat/bezit Koningin/Prinses Beatrix nog altijd zo'n vijf-

tig van dergelijke titels, o.a. die van Vrouwe van Bredevoort. Misschien is Koning Willem Alexander nu al wel Heer van Bredevoort, of wordt hij dat binnenkort.

Dat is dan zo'n geval waarbij de drager/draagster van de titel, ter plaatse allang geen Huis of land meer in bezit heeft, maar zich wel Heer of Vrouwe van het aloude gebied der Heerlijkheid mag noemen. Soms neemt nog wel eens ergens in den lande iemand de titel van Heer/Vrouwe van een bepaalde Heerlijkheid over, dit gepaard gaande met een officiële akte en een 'blijde inkomste' in het betreffende gebied en met een feestje voor en met de bevolking aldaar. Helaas laten de Oranjes en Bredevoort dat alles helemaal voor wat het is... Eigenlijk bijzonder jammer!

De Van Nagells van Wisch en de Van Schuijlenburchs van de Schuilenburg.

In 1851 verkopen de Erven Van Nagell het Huis en de Heerlijkheid Wisch aan de familie Van Schuijlenburch.

Zoals we al zagen bezaten de Van Schuijlenburchs reeds het jachtrecht in de Lichtenberg en het mede-jachtrecht in Wisch.

Door bovenstaande transactie be-

zitten ze dan nu de volle jachtrechten in de Lichtenberg en Wisch. Voor de Van Schuilenburchs was de aankoop van de Lichtenberg in 1832 niet niks, maar kon toch niet in de schaduw staan van die van het Huis Wisch in 1851!

Het bezit en het bewonen van het Huis Wisch te Terborg gaf de Van Schuijlenburchs een aanzien van jewelste! Een minpuntje was de Grondwetsherziening van Thorbecke in 1848, waarbij een definitieve streep door het fenomeen Heerlijkheid werd gehaald, derhalve ook door die van de Hoogheid Wisch en de Heerlijkheid Lichtenberg. Er had nog een officiële overdracht van de beide titels kunnen plaatvinden, maar dat is volgens mij ook niet meer gebeurd. De Van Schuijlenburchs werden dus in 1851 geen 'Heren van Wisch', maar slechts 'heren van Wisch', maar dat gaf hun evenwel een voorname status in den lande!

Terug naar de Lichtenberg

Op de Lichtenberg werd het tot Tuinmanswoning gedegradeerde kasteeltje als maar bouwvalliger, en omstreeks 1860 besloten de Van Schuijlenburchs dan ook maar tot afbraak; voor tuinman-jachtopziener Welling hadden ze wel een

ander onderkomen beschikbaar. Het schuurtje op de zuidoostelijke hoek van het perceel laten ze nog maar staan; heel misschien met de gedachte dat daarmee nog bepaalde rechten overeind gehouden zouden kunnen worden... Al of niet in opdracht van de Van Schuijlenburchs, we weten het niet, krijgt een zich in of op het Huis bevindend attribuut ('wapenschild?') een plaats in het schuurtje. En vervolgens valt het te veronderstellen dat de boeren uit de omgeving het perceel Lichtenberg voortaan hebben mogen gebruiken/huren.

Die situatie duurt ongeveer een halve eeuw zo voort, maar dan, eind 1906 verkopen de Van Schuijlenburchs het terrein met schuurtje en inhoud aan schoolmeester Herman Wensink te Westendorp.

De Van Schuijlenburchs deden al jaren geen moeite meer om nog iets van het idee van de/een Heerlijkheid overeind te houden; overdracht van het wapen met de veldhoen en van de titel Heer/Vrouw van Lichtenberg, had al lang niet meer plaatsgevonden. Kortom, de Heerlijkheid Lichtenberg had een zachte dood gestorven... Zonder Heerlijkheid geen Heer/Vrouw meer; zonder een Heer/Vrouw geen Heerlijkheid meer!

Topografische kaart, circa 1900. In het midden het perceel Lichtenberg. Het huis Lichtenberg (L) heeft reeds het veld geruimd; het schuurtje op de zuidoosthoek van het perceel staat er nog.

Herman Wensink kan zich enkel nog gewoon 'heer van de Lichtenberg' noemen. Hij verpacht het terrein en schuurtje aan de er tegenover wonende vader en zoon Vrieselaar. De situatie blijft dan gedurende acht jaar zoals ze is, maar in 1914 verkoopt de schoolmeester uit Westendorp de Lichtenberg al weer, en wel aan de in de buurt-schap wonende landbouwer Evert Jan Rougoor.

En met het vervolg van het verhaal is de lezer al grotendeels op de hoogte. In 1916 dient Frederika Johanna Knufman uit Amsterdam zich bij Evert Jan Rougoor aan, met de vraag of ze het 'oude wapenschild' van de Lichtenberg van hem kan kopen, en aldus geschiedt! Wat voert die Amsterdamse dame in haar schild met de aankoop van dat oude wapenschild? Wel, waarschijnlijk wil ze zich op haar veer-

tigste eindelijk wel eens 'Vrouwe van de Lichtenberg' mogen gaan noemen!

Evert Jan Rougoor beurt z'n 400 gulden en vindt het allemaal best...

En notaris Huibert Gerrit van Everdingen is wel zo goed dat hij er een mooie akte bij maakt... Een kleine geste zijnerzijds tegenover zijn vriend in de Lichtenberg!

We roepen nog weer even het eerste deel van de akte van 29-6-1916 in de herinnering op:

'Den negenentwintigsten Juni negentienhonderdzesstien verschenen voor mij Huibert Gerrit van Everdingen, notaris ter standplaats Terborg, in tegenwoordigheid der na te noemen getuigen: Evert Jan Rougoor, landbouwer, wonende in de Lichtenberg, onder Silvolde, gemeente Wisch, die verklaarde te verkoopen aan: Frederika Johanna Knufman, zonder beroep, wonende te Amsterdam, die alhier mede verschenen verklaarde te kopen: De naam en den titel van de Heerlijkheid de Lichtenberg, met het daaruit voort-spruitende recht tot het voeren van het bekende wapen van de Lichtenberg, alles zoodanig als de tegenwoordige Titularis daartoe bevoegd en gerechtigd is'.

Maar Herman Wensink was al geen Titularis geweest en Evert Jan was ook geen Titularis, en had derhalve ook geen titel en/of wapen te ver-geven en/of te verkopen...

Die bestempeling van Titularis zou Evert Jan misschien nog wel eens in moeilijkheden kunnen brengen ..., b.v. als hij voor wie dan ook zou moeten verklaren van wie en waar hij dat wapen en die titel had verkregen... Maar daar hadden de vrienden al wijselijk wat op gevonden, lees maar:

'Voorts verklaarde de verkooper van het verkochte geen bescheiden te bezitten, terwijl de koopster verklaarde zoodanige bescheiden nimmer te zullen vorderen.'

Maar Huis en Heerlijkheid Lichtenberg hadden allang opgehouden te bestaan!

Bronnen:

- Mr. C.E.G. ten Houten de Lange M.A.: Heerlijkheden in Nederland, 2008.
- Mr. P.H. Damsté: Oostbroek en De Bilt C.S., 1978
- Mr. J. Belonje: Archief van De Graafschap, 1955
- Mr. H.L.J. Kolks: Archief van De Graafschap, 1958.
- Dr. R. Wartena: Jaarboek Achterhoek en Liemers, 1982.
- Mr. Dr. E.J. Wolleswinkel, Hoge Raad van Adel, brief 6-2-2014.
- Rechterlijk Archief Lichtenberg.
- Huisarchief Ruurlo.
- Bevolkingregister Wisch e.a.
- familie Rougoor, Hr. H.C. Plemp, André Tangelder, Theo Tangelder, Gerard Beekema, Theo Willemsen en Frans Winkels.

De dubbele binnenbuitenbanden (1944)

Theo Steverink

Ik heb een oude fiets met een dubbele band
En daar rij ik mee door het hele land
Heb ik bandenpech dat hindert niets
Ik heb een dubbele buitenband op mijn fiets.

Refrein: O, die binnenbanden zijn niet meer voorhanden
Dubbele binnenbuitenbanden op de bon
Zet je karretje maar uit de zon
Mag ik jou eens leren, ik wil het garanderen
Dubbele binnenbuitenbanden Duits patent
Ellende zonder end.

Ben ik eventjes naar binnen gegaan
Heb ik het slot niet op mijn fiets gedaan
Kom ik daarna terug, o wat een pech
Mijn dubbele binnenbuitenband
En mijn fiets was weg.

Refrein:

Nelles, Kroezenhoek-Silvolde.

Mien Achterhoek

Theo Steverink

O, Achterhoek waor ik bun geboren
Waor mien wiege hef gestaon
Waor ik ow taal heb leren praoten
Waor ik de kwartel heurde slaon
An ow wil ik dit lied opdragen
Waor of ik bun in 's werelds hoek
Want nooit wil ik dit land vergéten
Dit land is mien Achterhoek

O, Achterhoek, waor wi'j gaon vri'jen
Met zulk een flinke boerendeern
Waor wi'j zo echt nog kermis vieren
Want feesten doen wi'j toch zo geern
Bij ons toen wi'j dan gingen trouwen
Den uiver kwam ök op bezoek
Waor wi'j zovôlle van mekare hollen
In onze mooie Achterhoek.

O, Achterhoek stuk van mien leven
Wat is ow landschap wondermooi
Waor bos en hei de hand zich geven
Naost vette wei en geurig hooi
En ook de mensen die daor wonen
Wanneer i'j die krieg al op bezoek
Die können ow folklore leren
Van onze mooien Achterhoek.

Waor of 't lot ons nog mag voeren
Waor of wi'j nog hen motten gaon
Toch willen wi'j as echte boeren
Niet geerne van dat land weg gaon
Al motten wi'j ök jaoren zwerven
In d'een of andere landen hoek
Ik haop der nog heel vaak te kommen
In onzen mooien Achterhoek.

Activiteitenkalender 2014-2015:

Open Monumentendag. Zaterdag 13 sept.
Soosavond. Maandag 20 okt. om 20.00 uur bij Grandcafé De Buurman, Markt 1, Silvolde.
 Vertoning video: 'In gesprek met dhr. Frans Winkels'.

Openbare middag. Zaterdag 22 nov. om 14.00 uur in het Schuttersgebouw Willem Tell, Kerkstraat 17, Silvolde.

Presentatie Dr. Jos Lankveld: 'Zuivelcoöperatie 'De Eendracht' te Silvolde en de fabrieken uit de buurt: samenwerking, concurrentie, strijd en anekdotes'.

Soosavond. Woensdag 14 jan. om 20.00 uur bij 'De Sprank' (bij de Prot. kerk), Silvolde.
 Presentatie dhr. Theo Willemsen: 'Te koop: een kasteel met 1100 ha. grond'.

Jaarvergadering. Donderdag 26 febr. 19.30 uur bij 'Ons Pakhuus', Molenberg 2, Silvolde.
 Om 20.15 uur: Openbare presentatie door dhr. Theo Koolenbrander: 'Herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding van Megchelen'.

Soosavond. Maandag 16 maart 20.00 uur bij Grandcafé De Buurman, Markt 1, Silvolde.
 Vertoning video: 'Interview met dhr. Harry Kolks'.

Soosavond. Donderdag 16 april om 20.00 uur bij Grandcafé De Buurman, Markt 1, Silvolde.
 Verhalen Tweede Wereldoorlog door mevr. Gré van der Lee en anderen.

Zomeravondactiviteit 2015.

Woensdag 10 juni.....

Behoudens wijzigingen en aanvullingen.

Heemkundige vereniging

Old Sillevold

Opgericht 18 februari 1997

Bestuursamenstelling:**Voorzitter:**

Bernard Dorrestijn

Vice-voorzitter:

Theo Koolenbrander

Secretaris:

André Tangelder
 Prins Willem Alexanderstr. 5
 7064 GH Silvolde
 tel. 0315-32 75 90
 Email:
 info@oldsillevold.nl

Penningmeester:

Karin Hendriksen
 Kroezendijk 2
 7064 KX Silvolde
 tel. 0315-681608
 Email:
 info@oldsillevold.nl

Bestuursleden:

Willie Dieker
 Leo Helmink
 Ton van der Kemp
 Els Kraan

Lidmaatschap:

Vanaf € 13,50 per jaar.

Bankrekening: NL11 RBRB
 09798.45.432
 C.V.B. bank Silvolde
 t.n.v. penningmeester
 Old Sillevold

www.oldsillevold.nl

**Maurits Heebink
Tuinbeheer**

**Notariskantoor
Muijers**

**Paul Klomberg
Assurantiën**

**Frank's
Barbershop Haarmode**

Winkelhorst Ledermode

Rijnlandhaven Makelaardij

Ten Have Silvolde

De heemkundige vereniging dankt de op deze pagina genoemde bedrijven en organisaties voor hun financiële ondersteuning.

Bulletin heemkundige vereniging *Old Sillevold*

Losse nummers € 3,50 per stuk
www.oldsillevold.nl

